

Salmekveld:

”Salmer fra Møre”

Denne salmekvelden ble holdt i Molde domkirke 17. september 2016 under Norges kirkesangforbunds ledermøte i Molde. Vi sang de femten salmene som er uthevet, på enkelte salmer sang vi et utvalg av versene. Jeg nevnte også noen av de andre forfatterne og komponistene som er tatt med her, uten at vi sang salmer av disse. Hvis dere vil gjøre noe av det samme, så bør det gjøres et utvalg.

Rekkefølgen på salmene er valgt ut fra at vi «beveger oss» i en bue fra Sande på ytre Søre Sunnmøre, nordover gjennom Sunnmøre, Indre Romsdal og Nordmøre, før vi vender sørøver igjen til Fræna og Molde. Rekkefølgen kan selvsagt endres.

Målet var å vise noe av bredden i salmer med forfattere og komponister som er fra eller har tilknytning til Møre og Romsdal/Møre bispedømme. Siden denne salmekvelden ble forberedt til en samling i Norges kirkesangforbund, har jeg lagt vekt på å finne komponister og folkemelodier, i tillegg til forfattere fra vårt område.

Bernt Støylen (1858-1937)

N 13 nr. 630 – Gud signe vårt folk der dei sigler og ror

Vi starter helt sør-vest i bispedømmet/fylket.

Bernt Støylen var fra Kvamsøya i Sande kommune på Søre Sunnmøre. Han var prest og biskop i Agder.

Salmen ble til under en visitas på Karmøy i 1921. Salmen «Gud signe vårt folk der dei sigler og ror» gir en realistisk beskrivelse av fiskeres liv på kysten i en tid da man hadde små båter. Ord og bilder viser at han kjenner dette livet.

Merk innledningen til den andre strofen:

Sitt levebrød har dei på brusande hav
med berre ei fjøl mellom seg og si grav.

Det var et hardt og farlig liv, der en trengte Guds vern. Bernt Støylens eldste bror omkom på sjøen. Merk også avslutningen av salmen, der håpet om oppstandelse og evig liv blir tydelig.

Støylen skrev en del egne salmer, men han var mer betydelig som oversetter enn som salmeforfatter. Sammen med den neste forfatteren som vi skal møte, Anders Hovden, var Støylen med på å redigere *Nynorsk salmebok* som ble gitt ut i 1925.

Andre:

Anders Vassbotn (1868-1944). Bonde og stortingsmann, Volda.

N 13 nr. 666 – Å leva, det er å elska

Anders Hovden (1860-1943)

N 13 nr 119 – Hjelp meg, Herre Krist, å strida

Som Bernt Støylen var også Anders Hovden fra Hovdebygda i Ørsta kommune prest. Hovden var opptatt av å bruke dialekt i alle sammenhenger. Etter hvert brukte han dialekt også på prekestolen. Hovden var den eneste som var med i redaksjonen av både *Nynorsk salmebok* og *Landstads reviderte salmebok*.

Hovdens sønn, Øystein, beskriver farens salmer slik: «... ein salmesong til hjelp for kvardagsmenneske midt i kvardagens strid. Enkelt. Folkeleg. Klårt. Med bilete minst mogeleg frå Palestina og Kanaan, men mest mogeleg frå heim og heimeliv og arbeidsliv i dette landet. Mors kristendom!» (*Nytt norsk salmeleksikon I*, side 362).

Salmen, «Hjelp meg, Herre Krist, å strida» ble til i 1915. Salmen er en bønnesalme. Kampen mot synden er en sentral tanke i denne salmen.

Jan Inge Sørbo (1954-)

N 13 nr. 751 – Herre, måtte dette skje

Jan Inge Sørbo er professor ved Høgskulen i Volda. Han er opprinnelig fra Rennesøy i Rogaland.

Sørbo skrev salmen i 1990. Salmen var med i salmetillegget *Salmer 1997* og er et eksempel på salmer som gir ord til sorg og klage ved ulykker og katastrofer. Det ble tatt inn flere slike salmer i *Salmer 1997*. Siste linje i hver strofe viser at vår sorg også er Guds sorg. Den siste strofen antyder at det bak sorg og klage likevel er et håp, knyttet til Jesu oppstandelse.

Roar Goksøy (1954-)

N 13 nr. 896 – Kvar gong Jesu namn eg nemner

Salmen «Kvar gong Jesu namn eg nemner» har tekst av Jakob Sande og melodi av Roar Goksøy (Lillebø). Roar Goksøy er fra Volda. Han var i mange år organist i Ørsta.

Salmen er kalt «en åndeleg sjømannssong».

Andre:

Knut Ose (1936-). Fra Ørsta

N 13 nr. 381 – Takk at du tok mine byrder

Tekst: Tryggve Bjerkreim, Melodi: Knut Ose.

Ørsta (Sunnmøre):

N 13 nr. 278a – Herre Gud, ditt dyre navn og ære

En av mange folkemelodier som er brukt til Petter Dass' salme «Herre Gud, ditt dyre navn og ære» er kjent fra Ørsta på Sunnmøre.

Svein Møller (1958-1999)

N 13 nr. 699 – Hører du den hemmelige sangen

Teksten til de to neste salmene er begge skrevet av prest og salmedikter Eyvind Skeie. Begge to har melodier som er skrevet av komponister fra Sunnmøre.

Komponisten Svein Møller fra Fosnavåg i Herøy har skrevet melodien til misjonssalmen «Hører du den hemmelige sangen». Møller skrev også melodi til fem andre salmer i N 2013.

Odd Johan Overøye (1961-)

N 13 nr. 436 – Jesus Krist, forklar meg hva du mente

Den neste salmen er «Jesus Krist, forklar meg hva du mente». Melodien er skrevet av komponisten Odd Johan Overøye, som er fra Stordal. Salmen står under overskriften «Hengivelse og etterfølgelse». I salmen ses livet som en pilegrimsvandring. Det handler om å få del i Guds kraft som forvandler mennesker og bli mer og mer ”likedannet med Kristus”.

Overøye har skrevet melodi til to andre salmer i N 2013. Både Møller og Overøye har også skrevet melodi til bibelske salmer og korverk.

Gunhild Marie Roald (1978-)

N 13 nr. 544 – I en kirke midt i byen

Vi holder oss til komponister. Gunhild Marie Roald er fra Ålesund. Hun er knyttet til Kirkens bymisjon i Trondheim. Teksten til «I en kirke midt i byen» er skrevet av bymisjonsprest Dag Aakre. Både tekst og melodi er fra 2007.

Det er ikke mange salmer med bilder fra byen. Byen er ofte beskrevet som fjernt fra Gud, men denne salmen er en bønn om å være i Guds nærhet midt i byen.

Sunnmøre

N 13 nr. 419 – Med Jesus vil eg fara

Når vi ser på folkemelodier som er brukt til salmer, kan vi ikke unngå Elias Blix' salme «Med Jesus vil eg fara». Mange ser dette som Blix' mest sentrale salme. Melodien er opprinnelig kjent fra Antverpen i 1540. Den formen vi bruker, er en folketone fra Sunnmøre.

Andre:
Folketone fra Halså (Nordmøre):
N 13 nr. 190b – Som den gylne sol frembryter

Andre:
Folketone fra Tingvoll (Nordmøre):
N 13 nr. 269 – Når jeg blant englers kor engang

Sverre Hatle (1942-)
N 13 nr. 334 – Du er mi øy i havet, Gud

Sverre Hatle bor i Surnadal men kommer fra Fræna i Romsdal. Han har skrevet salmen «Du er mi øy i havet, Gud» med utgangspunkt i en keltisk kveldsbønn. Melodien er en folketone fra Rindal på Nordmøre.

Den keltiske tradisjonen har ført til en betydelig fornyelse av vår salmesang de siste tiårene. Den kom for alvor til oss med den irske salmen «Deg å få skode er sæla å nå» som kom inn i vår salmebok i 1985.

Forfatteren Edvard Hoem fra Fræna i Romsdal og komponisten Henning Sommerro fra Surnadal har arbeidet mye sammen de siste årene. Begge har bidradd til en fornyelse av norsk salmesang. Vi begynner med Henning Sommerro:

Henning Sommerro (1952-)
N 13 nr. 832 – Jeg synger meg en blå, blå salme

Henning Sommerro han blant annet skrevet melodi til Erik Byes dikt «Jeg synger meg en blå, blå salme». Både tekst og melodi ble skrevet i 1994. Teksten er en takk for alt godt en har fått i livet, men også

for våkenetter
som aldri unte ro
men ga min dag et dunkelt drag
jeg aldri helt forsto.

Denne tvetydigheten, eller erkjennelsen av at livet både gir glede og sorg, er kanskje noe av grunnen til at denne salmen fikk bety mye for mange i tiden etter terrorhandlingene i Regjeringskvartalet og på Utøya i 2011.

Edvard Hoem (1949-)
N 13 nr. 740 – Eit lite barn voks opp til mann (Mel: Henning Sommerro)

Salmen «Eit lite barn voks opp til mann» er Edvard Hoems første salme. Den ble skrevet som en julesang, like før jul i 1983. Hoem og Sommerro hadde tidligere arbeidet sammen ved «Teatret vårt» i Molde. Denne salmen ble starten på et samarbeid som har frembrakt flere nye salmer.

I salmen settes Jesu menneskelighet og Jesu guddom opp mot våre liv og utfordringer som vi står overfor på grunn av at verdens rikdom er ulikt fordelt. Salmen inneholder en tydelig tilskyndelse til å se Kristus i mennesker som lider.

Kristin Reitan (1953-)

N 13 nr. 594 – Kvite klede, himmelglede

Vi skal avslutte med tre forfattere med tilknytning til Molde. Først Kristin Reitan som har skrevet dåpssalmen «Kvite klede, himmelglede».

Liv Nordhaug (1926-2002)

N 13 nr. 716 – Herre, jeg vil gjerne takke

Forfatteren Liv Nordhaug bodde i Molde og var gift med Møres første biskop, Ole Nordhaug. Mellommenneskelige relasjoner, tydelig samfunnsengasjement, takk, tvil og tro er sentrale tema i Nordhaugs salmer. Vi finner flere av disse temaene i salmen «Herre, jeg vil gjerne takke» fra 1969, som er en takk- og bønnesalme om å få vie liv og evner i tjeneste for Gud og vår neste.

Arve Brunvoll (1937-)

N 13 nr. 77 – Du ord frå alle æver

Vi avslutter med salmedikteren og oversetteren Arve Brunvoll, også han fra Molde. Arve Brunvoll var professor i teologi ved Norsk lærerakademi i Bergen. Han var medlem av liturgikommisjonen og salmebokkomiteen frå 1974 til 84. Han har sju egenskrevne salmer og hele 43 oversettelser og gjendiktete salmer i N 2013. Brunvoll har særlig oversatt og gjendiktet mange latinske og anglikanske salmer og bibelske salmer.

Den siste salmen vi skal synge er «Du Ord frå alle æver». Salmen er formet som en bønn til Ordet, Guds Sønn. Første og andre strofe har motiv fra innledningen til Johannesevangeliet, den såkalte «Johannesprologen». Tredje og fjerde strofe handler om Jesu vitner i verden. Dette gjør salmen naturlig å synge på Stefanusdagen, andre juledag.

Teksten er skrevet til en melodi av den engelske presten og komponisten William H. Ferguson. Brunvoll forteller at han skrev teksten til denne melodien. Han forteller at den spesielle modulasjonen i starten av femte linje fikk ham til å tenke på den grunnleggende dialektikken i troen, mellom vanmakt og herlighet, hos Kristus, den troende og menigheten.